

תוספות יו"ט

משנה ו-ז

המבואר

תמו

דמשנתנו יחזירין ולוקחין אותה מתרומה חדשה^א, ועל כרחק דלא מיירי בקטורת שנעשית לכתחילה משל הקדש (דעלה תנן במשנה דלעיל דחזירין ולוקחין אותן מתרומה חדשה), אלא משל חולין, ובשל חולין א"א לפרשו בקטורת מפוטם, שהרי אסור לפטמה בחוץ, וכנ"ל, משו"ה מוקים ליה בסממני קטורת. אָבֵל לְגִירְסַת הַסְּפָרִים שלפנינו דתנן בסיפא דמשנתנו יחזירין ולוקחין אותן מתרומה חדשה^ב (דקאי אף אדברי רבי עקיבא, כמ"ש בסמוך ד"ה יחזירין ולוקחין), נובל לפרש דמיירי מתני' אף במותר הקטרת המפוטם. וכן בירושלמי (ה"ד) מוקי למתניתין במותר הקטרת^ג.

והרמב"ם (הל' ערכין פ"ה ה"י) העתיק כשני הפירושים (כפי' הבבלי והירושלמי), וכתב: הקדיש נכסיו סתם והיתה בהן הקטורת שנותנין לאומנין בשכרן עד שיחזרו ויקחו אותה (כדפי' הירושלמי) וכו', וכן עושין אם יש בנכסיו אחד מסמני הקטורת (כפי' הבבלי) ע"כ. ובפסוק משנה (שם בפ"ה מהלכות ערכין) נִשְׁמַט הַמִּזְבֵּחַ מִקּוֹם^ד על דברי הרמב"ם אלו ממתינתין דהקא וגמרא פ"ק דבריתות:

אָמַר ר' בִּן עֲזַאי וְכוּ'. קָתַב הָר"ב, וְהִלְכָה בֶּבֶן עֲזַאי^א. וז"ל הרמב"ם, ומאמר בן עזאי שוה למאמר הנקדם (במשנה ה') במותר הקטרת (דהתם סתם רבינו הק' כוותיה), ולפיכך אני אומר הלכה בבן עזאי, עכ"ל. כלומר דאי לא הכי (דתם התנא לעיל כוותיה) הו"ל למיפסק כרבי עקיבא, דהא קי"ל (עירובין מו:): הִלְכָה כְּרִבִּי עֲקִיבָא מִחֲבֵרוֹ. אָבֵל לְדַבְרֵי הַתּוֹס' (שבועות י: ד"ה מפרשין שכו) דסבירא להו דההיא משנה דלעיל אתי' אף כרבי עקיבא, כמ"ש לעיל (משנה ה' ד"ה ולוקחין). אין לפסוק בבן עזאי מהאי טעמא^ב:

יחזירין ולוקחין כו'. האי סיומא דמתני', לאו מדברי בן עזאי הוא, אלא אתיא פכו"ע, דבין לרבי עקיבא דאמר ינתנו לאומנין בשכרן, ובין לבן עזאי דאמר דאין נותנין להם אלא אחר שיחללוהו על מעות האומנין, חזירין ולוקחין אותה מתרומה חדשה^ג. וכן הכי נמי דהו"ל לסיים כדתנן במתני' דלעיל, אם בא החדש בזמנו לוקחין אותה מתרומה חדשה, ואם לאו כו' [מתרומה] הישנה, כדמסיים במתני' דלעיל, אלא שהמשנה קיצרה:

צינוני יו"ט

מאחרת ואינה מהכס"מ, והמשנה למלך ציין כן להדיא. (פא) ומ"מ בין ר"ע ובין בן עזאי ס"ל דהמקדיש נכסיו ויש בהן דברים הראויים למזבח, דכוונתו להקדישם לבדק הבית, וכריא במשנה ז'. (פב) לכאוי יש לבאר כוונת רבינו בתרי אנפין, או דר"ל דליכא האי טעמא דכתב הרמב"ם דסתם התנא כוותיה במשנה דלעיל, וכוונתו הוא, דאין לפסוק בבן עזאי מהאי טעמא דכתב הרמב"ם (אולם אפשר דמטעמא אחרנא יש לפסוק בבן עזאי, עי' מ"ש בדברי יעקב להגריי ע"ס שליט"א, לבאר דאפילו לדברי התוס' יש לפסוק בבן עזאי). או דר"ל, דכיון דלדברי התוס' לא סתם התנא לעיל בבן עזאי, משו"ה אין לפסוק בבן עזאי במתני' כאן, דהא קיימ"ל הלכה כרבי עקיבא מחבירו, וצ"ע. (פג) עי' בית דוד שהקשה: הא לרבי עקיבא דס"ל הקדש מתחלל על המלאכה, לא בעינן שיחזור וילקחו אותם מתרומה חדשה (אלא מותר להשאירם אצל האומנים לעולם, שנעשה חולין גמור) וכו', עכ"ל. והשושנים לדוד כתב: דזה פשוט, דהא כיון דמוקמינן לה במותר הקטורת כמ"ש התויו"ט בדיבור דלעיל, הוי דבר הראוי למזבח שאינו יוצא מידי מזבח לעולם, ואי אפשר להקריבו אלא אי"כ לוקחים אותו מתרומת הלשכה כדפירש רש"י התם בכריתות (ד"ה ומחללין).

טעמא להא דכתב הר"ב דקיימ"ל בבן עזאי

סיומא דמשנה אתיא פכו"ע

אמר הרמב"ם

אמר הרמב"ם

אמר הרמב"ם

אמר הרמב"ם

תמו תוספות יום טוב שקלים פרק ד ר' עובדיה מברטנורה

(ז) זכרים ימכרו לצרכי עולות כו' ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. דסדר סתם הקדש לבדק הבית ואפילו במידי דחוי למזבח, אבל הראוי למזבח אינו יולא מידי מזבח, שהמקדיש מממנו לבדק הבית אין נפדים אלא למזבח, והדמים יפלו לבדק הבית: ויביא בדמיהן עולות. קסדר מידי דחוי למזבח מסתמא למזבח אקדשינהו, הלכך זכרים עצמן יקרבו עולות, ונקבות ימכרו לזכרי שלמים ויביא בדמיהן עולות, אבל הן עצמן אין קרבן שלמים, דהמקדיש נכסיו דעתו שיהיו כולם לגבוה, הלכך בהמות שראויות לקרב עולות יקרבו עולות, ונקבות ימכרו לזכרי שלמים ויביא בדמיהן עולות, דכיון דראויות למזבח חלה עליהן קדושת מזבח, ואפילו על הנקבות שאין גופן ראוי למה שדעתו להקדישן, כיון דלשם קרבן מיהא חזין, לא חל עליהן קדושת דדק הבית, ויביא בדמיהם עולות: שהמקדיש בפירושו. שאמר בהמה ונכסי להקדש. דכיון שהפרישן והבדילן זו מזו ואעפ"כ לא אמר בהמה למזבח ונכסי לבדק הבית, ש"מ דדעתו היה שצין בהמה וצין נכסיו הכל ילך אל מקום אחד. אבל המקדיש סתם כל נכסיו, דעתו להקדיש כל דבר למה שהוא ראוי. והלכה כר"ע: (ח) יינות שמנים וסלתות. שהן ראויים למנחות ולנסכים: ועופות. תורים וצני יונה:

יבין	תפארת ישראל	יבין
דפסחים [פ"ט מ"ו]: [מ] מדתו. שכל הנכסים כולן יבואו, הן עצמן או דמיהן לבדק הבית: [מז] ח"ק. שאר נכסים לבדק הבית, ובהמה למזבח: [מח] שהמקדיש בפירושו. שפירש ואמר בהמתי ונכסי קדושים, או ר"ל שפירש ציניהן בדבריו: [מט] ר' אליעזר. דמדפירש והפרישן בדבריו זמ"ל, היה לו לפרש ג"כ ולומר בהמה למזבח ונכסים לבדק הבית, ומדלא קאמר הכי, ש"מ דכוונתו שיקדשו כולן בקדושה א': [נ] ר' יהושע. דמדהקדיש סתם, דעתו שיהיה כל א' למה שראוי: [נא] שמנים. דראוין למנחות ונסכים: [נב] ועופות. תורים וצני יונה:		ז [נג] לבדק הבית. קסדר דאף דהקדש לבדק הבית חל אפילו על הראוין למזבח, אפ"ה אינו יולא מידי מזבח, להכי ימכרו לזכרי קרבנות מזבח, והדמים יהיו לבדק הבית, אבל לא יתנום לאומני דדק הבית והם ימכרו לזכרי קרבנות וכלעיל דהקדיש קטורת, דהכא דראוין למזבח חמיר גם לר"א: [נד] עולות. דס"ל דכל הראוי למזבח, הקדישו להיות עולות, לכן הראוי לעולות, יקריב עצמן עולות: [נה] בדמיהן. דמדאין עולות נקבות, על כרחך שיהיה דמיהן לעולות נמכוון, ועכ"פ הן גופן כיון דעכ"פ לשם קרבן שלמים חזין, לא חל עליהו קדושת דדק הבית ולא דמי כלל להך

תוספות יו"ט המבואר

משנה ח יינות שמנים ועופות. כך הוא גיר' המשנה בספרים שלנו, ולשון הר"ב הוא, יינות

ציוני יו"ט

ודלא כהבית דוד ששגג בזה לומר שאין זה אלא לבן עזאי וכו', ואין זה נכון, דהא לבן עזאי נמי אע"ג דלא מתחלל על המלאכה מי"מ מתחללים מיהא על שכר האומנים, ועם כל זה דנתחללו כבר אפילו הכי קאמר חזורין ולוקחין וכו', והוא הדין נמי לרבי עקיבא, דמאי שנא חילול זה מחילול זה.

ר' עובדיה מברטנורה משנה ז-ח תוספות יום טוב תיז

רבי אלעזר. גרסינן, ולא ר' אליעזר, וטעמא דר"א מפורש בירושלמי, דכתיב (ויקרא כ"ג) לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה, כל מה שהם נודרים ומתנדבים מדברים אשר יקריבו לה' אפילו יינות שמנים וסלמות יהיה לעולה, יכול יקריב בדמיהן עולת העוף, או אם הקדיש עוף יקריבו עולה, ת"ל (שם)

שמנים וסלמות והכי איתא בגמרא פרק קמא דכריתות דף ו' [אלא שהר"ב כתב גם כן ועופות וכן] הרמב"ם כתב יינות שמנים סלמות ועופות וכ"כ בפ"ה מהל' ערכין [ועי' מ"ש במשנה ו' בס"ד]: רבי אלעזר. ה"ג הר"ב ר' אלעזר בלא יו"ד וכתב בס"מ שהוא ר"א בן שמוע:

רבי אלעזר אומר, ומכרו לצרכי אותן המין ויביא בדמיהן עולותיהן, ושאר נכסים יפלו לבדק

בבקר בכשבים ובעזים, הא אינו מקריב בכל מה שהתנדב אלא עולת זהמה בלבד:

יבין תפארת ישראל יבין
[ג] המין. למי שנלך זה או זה: [ג] עולות. עולות זהמה, מגזירת הכתוב:

תוספות יו"ט המבואר

שמונים וסלמות, והכי איתא בגמרא פרק קמא דכריתות פ"ה (דף ו' ע"א). [אלא שהר"ב כתב גם כן 'ועופות' פ"ה, וכן הרמב"ם בפירושו כתב כן, יינות שמנים וסלמות ועופות, וכן כתב בפ"ה מהלכות ערכין פ"ה. ונענין מה שכתבתי במשנה ו' בס"ד פ"ה]:

רבי אלעזר. הכי גרס הר"ב רבי אלעזר בלא

טעם דגרס הר"ב הכי

ציוני יו"ט

גוס ג"כ ועופות, ולא ציין דכן היא ג' הגמרא במסכת ב"ב. (פז) הלכה ח': הקדיש נכסיו סתם, והיו בהן יינות ושמנים וסלמות ועופות הראויין ליקרב על גבי המזבח, ימכרו לצרכי אותו המין ויקריבו אותו, והדמים ילקח בהן זכרים ויקריבו עולות, עכ"ל. וכן היא הגירסא בילקוט שמעוני (ויקרא סי' תע"ט). וכן גרסו הראשונים בגמ' ב"ב שם. (פח) ד"ה והיו בהן, שעמד שם רבינו אדברי הר"ב שפי' דמתני' דהתם מיירי בקטורת יינות שמנים וסלמות, מדברי הגמרא שא"א לפרשם בהני דתנן להדיא במשניות דלקמן. (פז) והיינו טעמא דא"א לגרס רבי אליעזר, דהא ס"ל (במתני' דלעיל) דסתם הקדש לבדק הבית, והאיך יתורץ עם דבריו (אם גרסי' ר' אליעזר) במשנתנו דימכרו ויביא בדמיהן עולות, דלדידיה אפילו דברים הראויין למזבח יפלו לבדק הבית. (צ) אבל מדברי הרמב"ם שם מוכח שגרס במשנתנו רבי אליעזר (עם יו"ד), ומחלק בין דין הקדשת בהמות תמימות דבמשנה דלעיל, דס"ל לרבי אליעזר שדמיו יפלו לבדק הבית, לדין הקדשת יינות וכו' דבמשנתנו, דס"ל לר"א שיביא מדמיהן עולות, וכמבואר בפירושו כאן, ע"ש. (צא) וכ"כ הרמב"ם בהקדמתו למשניות (פרק ששי) דסתם רבי אלעזר הוא

ועוד, דמוכרח לומר כן כדלעיל, דדבר הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם, עכ"ל. (פד) נראה דבין לגיר' שלפנינו, ובין לשאר הגירסאות הדין אחד, דבין עופות ובין סלמות ימכרו לצורך וכו', ולא האריך רבינו אלא לדייק הגירסאות. (פה) דאחא דתנן לעיל משנה ו' 'המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לקרבנות הציבור, ינתנו לאומנין בשכרן'. אמרי' התם: הני דברים הראויין מאי נינהו, אי בהמה וחיה, תנא ליה (לעיל במשנה ז'), אי יינות שמנים וסלמות תנא ליה (במשנתנו), אלא לאו קטורת (כמו שהעתיק רבינו לעיל משנה ו' ד"ה והיו בהן, ע"ש) ע"כ. הרי דגרסי' במשנתנו 'יינות שמנים וסלמות', ולא כג' המשנה שלפנינו דתנא 'ועופות' במקום 'סלמות'. אולם באמת כג' המשנה שלפנינו (דגרסי' 'ועופות') איתא בגמרא מסכת ב"ב (קנ"א ע"א): עופות איקרי נכסי, דתנן, המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לגבי מזבח, יינות שמנים ועופות, ע"כ. ועי' ערוך לנר במסכת כריתות (שם) שעמד על דברי התוס' שם דמשמע דלא גרסי' 'ועופות', מההוא דמסכת ב"ב. (פו) שעירב וגרס כשתי הגירסאות (דמסכת כריתות ומסכת ב"ב) 'סלמות ועופות'. ועי' ראשון לציון שתמה במה שכתב רבינו שהר"ב

(ט) מִשְׁעָרִין, פירש הר"ב פוסקין שער, וכתב הרמב"ם שהוא מלה עברית, כמו שער בנפשו. [משלי כ"ג ז'] וענינו שנותנין שער לאותו דבר: המקבץ עליו, פירש הר"ב הגזברים היו מקדימים מעות לחנוני והיה החנוני מקבל עליו וכו'. עיין בפרק דלקמן במשנה ד': לספק. לשון הרמב"ם וענין לספק שימכור לנו כדי לרכינו וספוק הוא השלמת הנורך תרגום ומנא להם היספקון להון. ועברי ממנא אס יספק עפר שומרון (מלכים א' כ'). במלאת ספקו (איוב כ') ואס הוא בש"ן: סללות. פירש הר"ב ינות שמנים וסלמות ותנא חדא נקט. אי נמי לפי שהסולת עיקר והשמן טפל שהוא נכלל בתוך הסלת. וכן יין נמי טפל לאכילה הלכך נקראו כולם בשם סלמות ע"ד מאמרם כל סעודה נקרא ע"ש הלחם. ועיין ר"פ דלקמן: עמדו משלש יספק מארבע. עיין מ"ש במשנה ד': משלש ועמדו מד' יספק מד'. פירש הר"ב דלא גרע מהדיוט דלא קני אלא במשיכה. ואכתי קשיא אמאי יספק מד' דתינת שהגזברין אינם מחייבין לקבל ממנו מג' לפי שלא משכו אבל שיהא

<p>יבין</p> <p>היכא דאיכא פסידא להקדש אמרינן דלא גרע מהדיוט, דקני רק במשיכה, והרי לא משך עדיין, ואת"ל א"כ יתבטל המקח, אי אפשר, דהרי כבר נכלל לספק, וילרין פ"ק דקדושין, באמת במתני', אס רנא חנוני לחזור יחזיר, טעמא משום דלא היו הסלמות בעין בשעת מכירה, ולא קנה ההקדש קטן גמור, אבל היכא דיהיב גזבר מעות על פירות בעין והולו, א"י גזבר לחזור בו, ול"א כפי הא לא יהא כח הקדש חמור מהדיוט דהא ההדיוט בעי לקבולי מי שפרע):</p>	<p>תפארת ישראל</p>	<p>יבין</p> <p>ט [נה] הלשבה. ר"ל אף שכבר נתנו מעות להחנונים משעת הקציר והבציר, שיספקו סולת ונסכים כל השנה, אפ"ה כל ל' יום קבעו הגבאים שער למנות דאס נתיקר באותה שעה, קובעין לספק ל' יום הבאים ככשעת הבציר והקציר, ואס הולא אז, מספק ל' יום דלהבא כדהשתא: [נז] מארבע. ר"ל כשפסקו לספק להגזברין ד' סאין בסלע: [נח] משלש. שנתיקר ועד ג' סאין בסלע: [נח] מארבע. דלקולא להקדש, אמרי' דכסף קינה: [נט] העליונה. דכל</p>
---	--------------------	--

תוספות יו"ט המבואר

משנה ט מִשְׁעָרִין, פירש הר"ב, פוסקין שער וכו' שיעמוד זה השער ל' יום ע"ב. וכתב הרמב"ם שהוא מלה עברית, כמו 'שער

צינוני יו"ט

ועי"ש באבן עזרא שפי', שתיבת 'שער' הוא [הנקרא בלשון בעלי הדקדוק] פועל עבר מן [לשון] מאה 'שערים', כלומר באיש ישים שיעור בנפשו לומר לך אכול ושתה כן הוא עושה, ולבו בל עמר, שלא